

Handläggare
Charlotte Sundvall
Telefon: 08-50818070

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2024-04-18

Underlag för budget 2025 med inriktning 2026 och 2027 för Farsta stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.
2. Nämnden beslutar om omedelbar justering

Sammanfattning

Underlag för budget 2025 med inriktning för 2026 och 2027 beskriver Farsta stadsdelsnämnds strategiska prioriteringar och identifierade behov de kommande åren.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden ska lämna ett underlag till kommunstyrelsen inför arbetet med stadens budget 2025. Underlaget ska fånga strategiskt prioriterade frågor som berör kärnverksamheten. Fokus är på de frågor och faktorer som har störst påverkan på verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden 2025-2027, utifrån förändringar i omvärlden och i den egna verksamheten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom stabsenheten tillsammans med förvaltningsledningen och i samråd med chefer och nyckelpersoner inom respektive avdelning.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör
Första stadsdelsförvaltning

Innehållsförteckning

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar	4
2 Nämndens verksamhetsområde	7
2.1 Förskoleverksamhet.....	8
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	10
2.3 Äldreomsorg.....	12
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	14
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	16
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	18
2.7 Ekonomiskt bistånd	19
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	20
2.9 Övrigt.....	21
3 Sammanfattande ekonomisk analys	24
3.1 Drift	24
3.2 Investeringar	27
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	28
4 Lokalförsörjningsplan.....	28
4.1 Sammanfattning.....	28
4.2 Planeringsförutsättningar.....	28
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	29
4.4 Samverkan	30
4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	30
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	30
4.5.2 Nuläge 31 januari 2024	30
4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden).....	31
4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden).....	31
4.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet.....	32
4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	32

4.6.2	Nuläge 31 januari 2024	32
4.6.3	Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)	32
4.6.4	Planering av lokaler för år 2033-2045 (andra planeringsperioden)	34
4.7	Övrig information	34
4.7.1	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt	34
4.7.2	Fördjupad anvisning för idrottsnämnden	34
4.7.3	Statusredovisning av avveckling/omstrukturering	34
4.7.4	Sammanställning över socialnämndens gemensamma ärenden med stadsdelsnämnderna	35
4.8	Kontaktinformation	35
5	Övriga redovisningar	35

Bilagor

Bilaga 1: Sdn 18

Bilaga 2: 718 LFP2024 Farsta

Bilaga 3: Regional boendeplan för äldre 2025 med utblick mot 2050, Region östra söderort

Bilaga 4: Boendeplan LSS SoL region östra söderort 2024 –2034

Bilaga 5: Klimatinvesteringar-2025-2027

Bilaga 6: Vatteninvesteringar-2025-2027

1 Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar

I detta avsnitt beskrivs nämnden utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar som bidrar till att uppnå stadens vision på sikt och kommunfullmäktiges inriktningsmål under den kommande treårsperioden.

Nämnden kommer under planperioden framför allt ha fokus på trygghet, dialog med Farstaborna, upprätthålla en bibehållen välfärd när befolkningen ökar samtidigt som människor i arbetsför ålder minskar samt att prioritera lokala insatser som bidrar till stadens gemensamma miljö- och klimatmål. Prioriteringarna utvecklas nedan och stadens direktiv till samtliga nämnder och bolag anges inom parentes.

Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

Ny socialtjänstlag (en trygg stad som håller samman)

Ny socialtjänstlag som förväntas träda i kraft 1 juli 2025 och kommer innebära ett omfattande arbete med omställning mot en kunskapsbaserad socialtjänst, med fokus på tillgänglighet och tidiga insatser utan föregående behovsprövning. Omställningen kommer att pågå under flera år och innebär förutom fokus på att kunna erbjuda tidiga insatser även hantering av ärenden med omfattande problematik som kräver myndighetsutövning. Omställningen behöver beakta ekonomiska aspekter och det som går att lösa genom att införa digitala lösningar som antingen kan frigöra resurser till socialt arbete och effektivisera arbetet eller lösningar som kan bidra till självständighet behöver stå i fokus i omställningen. Det kan också krävas nya sätt att organiseras socialtjänstens arbete framåt för att resurser ska räcka till, här blir det viktigt att tänka kring vad som ska göras lokalt, regionalt och centralt för att möta invånarnas behov.

Omställningen kommer också ställa krav på ökad samverkan med externa aktörer som polis, civilsamhälle osv men även internt inom stadens och andra berörda nämnder.

God och nära vård (en trygg stad som håller samman)

Parallellt med arbetet med nya socialtjänstlagen inleds också arbetet med god och nära vård utifrån den stadsövergripande handlingsplanen. Utveckling behöver ske inom ett flertal områden såsom personcentrerade, hälsofrämjande och sammanhållna arbetssätt, digitalisering, samt kompetensutveckling av vårdens och omsorgens medarbetare. Effekterna av förändrade arbetssätt behöver liksom för omställningen utifrån ny socialtjänstlag ha fokus på att förebygga ohälsa samt bibehålla eller förbättra det fysiska, psykiska och sociala välbefinnandet. En organisatorisk förflyttning av hemsjukvården skulle underlätta arbetet med och genomförandet av *god och nära vård*.

Förskola och öppna fritidsverksamheter (en trygg stad som håller samman)

Stärka det kompensatoriska uppdraget i förskolan genom fokus på språkutvecklande arbetssätt med planerad högläsning, strukturerat arbete för flerspråkighet och minoritetsspråk och lek. Skolverkets översyn av förskolans läroplan gällande digitalisering kan komma ha påverkan på verksamheten.

Ett fördjupat och utvecklat samarbete mellan förskola och vårdnadshavare prioriteras för att säkerställa goda relationer där gemenskap, trygghet, samspel och kommunikation lyfts fram. Förskolorna ska verka för samverkansformer som stärker gemenskap mellan vårdnadshavare och bidra till ett nätverkande mellan vuxna runt.

Stärka kvalitén i de öppna fritidsverksamheterna genom att sätta fokus på att locka nya målgrupper av unga i högre utsträckning. Det gäller såväl fritidsgårdar som parklekarna med behov av att lägga mer fokus på barn i mellanstadieålder.

Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

Miljö, biologisk mångfald och hantera klimatkonsekvenser (en levande och hållbar stad)

Nämnden ska lokalt bidra till en ökad biologisk mångfald genom att planera fler träd, betande djur på delar av Farstanäset och en rad andra insatser. Nämnden ska också bistå i arbetet med att etablera naturreservat i Majroskogen och Fagersjöskogen.

Att hantera effekterna av klimatförändringarna blir en allt större fråga för nämnden. Nämnden ser vikten av att planera fler träd i stadsdelsområdet. Det finns därtill ett behov av en mer övergripande analys av skyfallshantering.

Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

Trygghet (en trygg stad som håller samman)

Trygghetsarbete har fokus på de förebyggande insatserna med bland annat fortsatt samverkan med civilsamhälle, myndigheter och fastighetsägare samt föräldraskapsstöd i olika former. Trygghetsarbetet utgår från den lokala samverkansöverenskommelsen med polisen. Nämndens trygghetsberedning är en central del i utvecklingen av nämndens trygghetsarbete.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling (långsiktigt hållbar ekonomi och goda förutsättningar för välfärd)

Frågan är prioriterat inom alla nämndens verksamheter. Ny chefsstruktur, omställning till god och nära vård samt ny socialtjänstlag kommer ställa andra krav på chefer och medarbetare. Behoven för de olika verksamhetsområdena beskrivs under avsnittet "*Nämndens verksamhetsområden*".

Ny chefsstruktur (långsiktigt hållbar ekonomi och goda förutsättningar för välfärd)

Den nya riktlinjen för chefsstruktur i staden kommer att medföra stora förändringar i förvaltningens organisation. Riktlinjen ska skapa förutsättningar för chefer att tillämpa ett närvarande och tydligt ledarskap, när antalet medarbetare per chef är på en rimlig nivå, vilket bidrar till ett långsiktigt hållbart arbetsliv för chefer och indirekt medarbetare. En utmaning i det korta perspektivet är att implementeringen kommer att medföra ökade kostnader.

Sektorsorganisation och civil beredskap (en trygg stad som håller samman)

Det aktuella säkerhetsläget är fortsatt allvarligt vilket ställer ökade krav på nämndens beredskap och förmåga att kunna ställa om för att kunna hantera krig och andra extraordinära händelser. Nämnden ser den pågående uppbyggnaden av sektorsorganisation för civil

beredskap som en nyckel för att staden ska ha en långsiktig beredskap för el, vatten och transporter. Det är angeläget att kommunstyrelsen snarast adresserar och tydliggör planen för nämndernas el- och vattenförsörjning.

Nämnden ser behov av att det tillsätts ytterligare resurser för att kunna säkerställa att medarbetare och ledning har goda kunskaper om att förebygga och hantera kriser och krig. Inte minst gäller förmågan att kunna nå ut med information till stadens invånare.

Nämnden ser också ett värde i att det finns tydligare riktlinjer för vad som ryms inom termerna samhällsviktig verksamhet och totalförsvarsviktig verksamhet. Det finns en styrka i att det bedöms likartat över hela staden så att verksamheter, funktioner och tjänster inte skiljer sig i allt för stor utsträckning mellan nämnder och bolag, både för staden i sin helhet och för stockholmarna.

Digitalisering(långsiktigt hållbar ekonomi och goda förutsättningar för välfärd)

Behovet av att verksamhetsutveckling genom digitalisering. Det förutsätter ett stadsgemensamt samarbete kring upphandling, implementering, AI, informationssäkerhet och dataskydd. Införanden av e-arkiv behövs för att underlätta arbetet och minska administrationen i takt med att fler e-tjänster erbjuds.

Välfärdsbrottslighet (långsiktigt hållbar ekonomi och goda förutsättningar för välfärd)

De kommande åren är prioriteringen att arbeta enligt nämndens handlingsplan mot välfärdsbrott med fokus på att skapa en förvaltningsgemensam struktur och öka kunskaperna i verksamheterna. Flera nationella utredningar pågår som kan komma att påverka arbetet. Utveckla arbetet med avtalsuppföljning av upphandlade tjänster för att dels säkra att avtal följs, dels att snabbare identifiera eventuella välfärdsbrott. Det intensifierade arbetet med bedöms innebära behov av ytterligare resurser när fler kontroller ska genomföras och det förutsätter även samarbete med andra nämnder inom staden.

Lokala utvecklingsbehov som stadsdelsnämnden ser för att främja hållbarhet och motverka stadens socioekonomiska segregation

Det finns flera lokala utmaningar kopplat till en minskad socioekonomisk segregation. Rapporten *Återblick Skillnadernas Stockholm* visar dock en trend där de med sämst förutsättningar har fått det bättre.

Behovet av att främja hållbarhet och motverka stadens socioekonomiska segregation gäller såväl mellan stadens stadsdelar som inom Farsta stadsdelsnämnd. Farsta har ett socioekonomiskt sämre utgångsläge jämfört med stadens genomsnitt och är det stadsdelsnämndsområde där medellivslängden är kortast. Andelen invånare i Farsta med eftergymnasial utbildning är 53,5 procent, jämfört med stadens snitt på 62,2 procent. Däremot har de socioekonomiska faktorerna i Farsta, liksom staden generellt, förbättrats på många parametrar de senaste åren. På flera områden är socioekonomi en faktor i fördelning av medel men inom äldreomsorgen finns det ett behov av att beakta socioekonomiska faktorer i högre grad (se mer under avsnittet *sammanfattande ekonomisk analys*).

Det pågår flera lokala initiativ för att minska de socioekonomiska skillnaderna. Genom riktade satsningar på bland annat fritidsaktiviteter, ökad inskrivning i förskolan och

inkluderingslots i utvalde områden.

Prioriterade behov under planperioden

Fokus Fagersjö

Nämnden bedömer att det finns behov av att sätta särskilt fokus på Fagersjö under planperioden. Det handlar om att bygga ihop området med resten av stadsdelen, alternativt förstärka förutsättningarna med kollektivtrafik samt gång- och cykelbanor.

Socialt värdeskapande analys

Socialt värdeskapande lokalt behöver få ett ökat fokus i stadens stadsutvecklingsprocesser. Socialt värdeskapande analyser blir viktiga faktorer i såväl enskilda planer som i översiktsplanen. De stadsplanerande facknämnderna behöver beakta detta i sina processer och Farsta stadsdelsnämnd behöver ta ansvar för att kartlägga behoven av olika verksamheter som skapar socialt värde och därmed hållbarhet lokalt. Arbetet ska utgå från behoven i stadsdelsområdets olika stadsdelar och involvera alla delar av nämndens verksamheter för att säkerställa en bra helhet. För att kunna göra det lokalt kan kompetensutveckling och behovsinventering prioriteras. Arbetet behöver framförallt systematiseras. Nämnden vill betona vikten av att ge företräde för den minst förekommande upplåtelseformen när man bygger nytt i syfte att minska segregationen.

Försöks- och träningslägenheter

Siffror från bostadsförmedlingen/socialnämnden visar att Farsta stadsdelsnämnd tar emot en oproportionerligt hög andel av stadens totala antal förmedlade kontrakt av försöks- och träningslägenheter (FOT). Majoriteten av de förmedlade kontrakten inom Farsta stadsdelsområde har annan nämnd som hyresgäst och det råder en hög koncentration av FOT-lägenheter i stadsdelen Hökarängen. Nämnden önskar en större geografisk spridning inom staden, och bedömer att det är viktigt för att främja hållbarhet och skapa bättre långsiktiga lösningar.

2 Nämndens verksamhetsområde

Demografisk utveckling

I Stockholms översiktsplan pekas Farsta ut som ett av fyra fokusområden dit investeringar och planeringsresurser ska styras för utbyggnad av bostäder och arbetsplatser. Cirka 1093 bostäder är planerade att färdigställas under åren 2025–2027.

År	0 år	1-5 år	6-15 år	6-19 år	20-24 år	25-64 år	65-79 år	80-89 år	90+	Totalt
2022 <i>(utfall)</i>	631	3761	7492	2515	3308	34311	6980	2132	689	61819
2023	635	3635	7499	2626	3233	34411	7087	2179	690	61996
2024	658	3533	7416	2711	3196	34391	7195	2246	698	62044
2025	686	3508	7404	2753	3255	34739	7392	2329	705	62772
2026	726	3534	7369	2805	3361	35197	7504	2422	710	63628
2027	739	3538	7293	2846	3403	35384	7578	2566	708	64054
2028	772	3647	7233	2827	3519	35885	7743	2660	703	64989
2029	803	3781	7159	2853	3562	36416	7958	2728	698	65960
2030	840	3919	7102	2883	3634	37049	8111	2819	705	67061
2031	863	4055	7125	2855	3702	37697	8261	2921	703	68182
2032	887	4180	7154	2886	3731	38392	8388	2985	727	69330

Lägre inflyttningstakt än förväntat

Den 31 december 2022 bodde 61 819 personer i Farsta vilket är en minskning jämfört med senaste prognos för 2022. Skillnaden mellan prognos och utfall är dock mindre än de senaste.

Befolkningsprognoserna för Farsta har även skrivits ner på lång sikt. Jämfört med förra årets befolkningsprognos har antalet invånare i Farsta skrivits ner med drygt 3000 personer, motsvarande fyra procent, fram till år 2031. Detta är en effekt av den rådande konjunkturen där nyproduktionen av bostäder inte sker i samma takt som tidigare beräknats.

Antalet barn boende i Farsta stadsdelsområde i åldern 1–5 år minskar fram till 2027. Efter det beräknas antalet barn öka igen till 2032. Nämnden behöver följa framtida befolkningsprognoser samt hyreskostnadsutvecklingen för att göra rätt prioriteringar i utbyggnaden av förskolor. De osäkra befolkningsprognoserna gör det svårt för förskolan att planera för en utbyggnad som motsvarar behoven. Detta har en stor påverkan på förskolans ekonomi och det är viktigt att Sweco förbättrar sin prognostäthet.

Äldreomsorgsbehovet 2025-2050 visar att andelen äldre förväntas öka. Antalet yngre äldre, 65-79 år, förväntas öka stadigt under hela prognosperioden och år 2050 har åldersgruppen ökat med 56 procent. Under samma tidsperiod kommer antalet 80 år och äldre att ha fördubblats.

Det ekonomiska läget skapar osäkra prognoser

Osäkerheten i befolkningsprognosen och takten i bostadsutbyggnaden leder i sin tur till svårigheter med att hålla jämn takt med utbyggnad av nämndens verksamhetslokaler, framför allt inom förskolan. Det kan också bidra till bland annat en ökad arbetslöshet, psykisk ohälsa och hemlöshet som kommer ha effekt på nämndens verksamheter.

2.1 Förskoleverksamhet

Nuläge

Sedan den 1 juli 2023 måste alla kommuner arbeta för att fler barn ska gå i förskolan och därmed också ges möjlighet till bättre språkutveckling i svenska.

Ansvarer består av två delar: uppsökande verksamhet och erbjudande av förskoleplats till vissa grupper av barn. Genom uppsökande verksamhet tas kontakt med vårdnadshavare till barn som inte har en plats i förskola och informerar om förskolans syfte och barnets rätt till förskola. Förskola ska även erbjudas till vissa grupper av barn utan att något önskemål har anmälts.

Programmet ”Hållbar förskola” har pågått under några år. Under hösten 2024 är barns psykiska hälsa i fokus. Förskoleavdelningen har ansökt om statsbidrag för Läslyftet i förskolan, vilket handlar om att utveckla undervisningen gällande den tidiga språk, läs- och skrivutvecklingen hos alla barn i förskolan.

De nya digitala systemen för närvarohantering/schemaläggning och lärplattform införs under 2024 samt vid årsskiftet 2024/2025. Andelen förskollärare i Farsta har legat på en stabil nivå under flera år.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Befolkningsutveckling

Ett arbete pågår med att ersätta äldre förskolor med nya som är bättre anpassade till dagens krav på resurseffektivitet, klimatsmarta lösningar och läroplanens utbildningsintentioner. Farsta kommer sannolikt att ha ett visst platsöverskott närmaste åren även om bostadsbyggandet stannar upp, men det förutsätter att verksamheterna har möjlighet att evakuera under tiden för nybyggnation.

Fler barn i förskolan

Planeringen av förskoleplatser behöver ta hänsyn till riksdagens beslut om ny lagstiftning, ”Förskola för alla”. Den uppsökande verksamheten, och då främst erbjudande om plats i förskola, riktar sig till familjer i socioekonomiskt svaga områden där inskrivningsgraden är lägre än i övriga områden. Fagersjö, Farsta strand och Hökarängen är de mest prioriterade områdena. Inskrivningsgraden i Farsta stadsdelsområde som har ökat och håller en hög nivå, behöver fortsättningsvis säkerställas och bibehållas genom stärkt samverkan mellan förskola, öppen förskola, introduktionsförskola, barnavårdscentral och socialtjänst.

Hållbarhet och samverkan

Förskolan når de allra flesta barn vilket ger goda möjligheter att bedriva ett främjande och förebyggande hälsoarbete. Förskolan prioriterar också en utökning av det språkutvecklande arbetet. Barns rätt till utbildning och delaktighet i samhället behöver förstärkas genom strukturerad samverkan mellan förskola, hem, skola och socialtjänst.

Digitalisering

Skolverket har fått i uppdrag av regeringen att göra en översyn av förskolans läroplan gällande digitalisering. Den 4 juni presenteras ett förslag till revideringar. Förskolorna i Farsta använder i nuläget språkverktyg, bildstöd och verktyg som stödjer barns kommunikativa förmåga och bidrar till ökad språkutveckling inom såväl svenska språket som flerspråkighet och i de nationella minoritetsspråken. Förskolan behöver utbilda medarbetare i användandet av digitala verktyg så att de används ändamålsenligt enligt läroplanens intentioner.

Agenda 2030

En utmaning som förskolan har framför sig är att skapa former för samverkan för ett än mer

förebyggande arbete med barns hälsa och välbefinnande (mål 3). Förskolan har en viktig uppgift i att bidra till god utbildning (mål 4), jämställdhet (mål 5) och minskad ojämlikhet (mål 10) och ska fortsätta arbeta uppsökande, erbjuda platser och arbeta med det kompensatoriska uppdraget. Det kräver samverkan med andra verksamheter, analys och uppföljning.

Jämställdhet

Könsfördelningen i förskolans personalgrupp är mycket ojämn och det är en svårighet att få fler män att arbeta i förskolan.

Interna frågor

Det kommer vara fortsatt brist på behöriga förskollärare i Sverige fram till år 2035 enligt Skolverkets lärarprognos, även om inte bristen är så påtaglig inom stadsdelsområdet i nuläget. Framåt så kommer det dock krävas att förskolan kan attrahera och behålla förskollärare, vilka är mycket viktiga för en bibehållen kvalitet i förskolan.

När det gäller tillgång till utbildade barnskötare råder en trend med ökade svårigheter att rekrytera personal med adekvat gymnasial utbildning. Det är också en utmaning att inte alla pedagoger har fullgoda kunskaper i svenska språket och det kan medföra svårigheter att fullfölja förskolans pedagogiska uppdrag. En viktig förutsättning för kompetensutveckling är att Stockholms stad fortsätter erbjuda barnskötarutbildning samt möjliggör för vikarieersättning vid studier.

Prioriteringar 2025-2027

- Utveckla förskolans arbete i stadens nyligen upphandlade pedagogiska lärplattform för en ökad nöjdhet hos medarbetare och vårdnadshavare samt vidare utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet.
- Öka andelen utbildade barnskötare och säkra tillgången på legitimerade förskollärare
- Stärka det kompensatoriska uppdraget i förskolan genom fokus på språkutvecklande arbetssätt med planerad högläsning, strukturerat arbete för flerspråkighet och minoritetsspråk och lek.
- Utveckla och fördjupa det hälsofrämjande arbetet på alla nivåer i organisationen genom att stärka samverkan med interna och externa aktörer Verksamhet för barn, kultur och fritid med fokus på att främja psykisk hälsa och öka kunskapen om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Nuläge

Brukarenkäterna visar att besökarna är nöjda med nämndens öppna mötesplatser och upplever dem som trygga. Det finns utmaningar med att nå vissa målgrupper, särskilt ungdomar 14-18 år, som hellre vistas i centrummiljö eller andra platser trots uppsökande arbete för att få in dem i verksamheterna.

Barn och unga befinner sig alltmer i den digitala miljön istället för att besöka verksamheterna samtidigt som verksamheternas möjlighet att finnas och verka där är begränsad.

Handläggningen av föreningsbidrag har blivit mer omfattande med större krav på kontroller, granskning och dokumentation.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Demografi och konjunkturläget

Demografisk förändring i Farsta som inte matchas fullt ut i form av medel för nämndens öppna verksamheter. Om bostadsbyggandet fortsätter i den takt som målsättningen anger behöver nämndens verksamheter för barn, kultur och fritid ses över.

Digitala lösningar

Det finns en hög förväntan från stockholmarna när det kommer till att utveckla digitala lösningar för att nå ut med information om nämndens verksamheter. Det är svårt att tillmötesgå förväntningarna när möjligheterna att använda start.stockholm lokalt för att till exempel publicera lokala lovprogram.

Kultur

Kultur för äldre finns nu tillgängligt, men de kulturproducenter som har fått stödet av kulturnämnden bokas inte ut i så hög utsträckning som de har fått stöd för. Detta då stadsdelarna inte har budget att matcha kulturnämndens stöd och stadsdelarna behöver ges ekonomiska möjligheter att matcha det för att det på allvar ska kunna realiseras enligt avsikten.

För barn inskrivna i förskola och grundskola finns *Kulan*, en satsning som gör att vi kan erbjuda ett kvalitativt kulturutbud med subventionerat pris. Kulan kan idag inte användas för nämndens öppna fritidsverksamheter, något som skulle behöva ändras.

Föreningsbidrag

Kommunfullmäktiges riktlinjer för föreningsbidrag innebär omfattande handläggning. Nämnden har efterfrågat ett stadsövergripande system för föreningsbidrag som effektiviserar hanteringen för både föreningarna och nämnden. Det finns ett budgetuppdrag om en gemensam upphandling av ansökningssystem men i det pågående arbetet tittar olika nämnder nu på olika lösningar. Nämndens ser stora fördelar med att stadens nämnder håller sig till ett och samma system. I det systemet bör också ett gemensamt register för föreningar samlas.

Psykisk ohälsa bland barn och unga

På flera håll talas om ökad psykisk ohälsa bland barn och unga. Stockholmsenkätens resultat för Farsta 2022 bekräftar en negativ trend, framför allt bland flickor i åk 9. Det pågår mycket arbete med att förebygga psykisk ohälsa, inte minst genom satsningar på en rik och meningsfull fritid, metoder som ”Din inre styrka” (DISA), plats för spontanidrott etcetera. Psykisk ohälsa är särskilt stort hos HBTQI-ungdomar.

Agenda 2030

De utmaningar som finns inom verksamhetsområdet *Barn kultur fritid* kopplar an till frågor om minskad ojämlikhet (mål 10) samt fredliga och inkluderande samhällen (mål 16). Genom att jobba med att beskriva utmaningar finns också möjlighet att nå ökad måluppfyllelse i relation till dem.

Jämställdhet

Besöksstatistik och besöksenkäter analyseras utifrån ett könsuppdelat resultat för att säkerställa ett bra utbud. Det är viktigt för att säkerställa att verksamheterna kommer både flickor och pojkar, kvinnor och män lika till del. Verksamheterna eftersträvar generellt blandning men ibland är dock könsseparerade aktiviteter nödvändiga. En annan viktig del i arbetet är att med besökare diskutera könsnormer och förebilder.

Prioriteringar 2025-2027

- Arbeta med att utveckla fler metoder och goda arbetssätt för att stävja trenden med psykisk ohälsa.
- Fortsatt samarbete med det lokala föreningslivet. För att utveckla och underlätta arbetet efterlyses ett gemensamt ansökningssystem och register för föreningar.
- Stärka kvalitén i de öppna fritidsverksamheterna genom att sätta fokus på att locka nya målgrupper av unga i högre utsträckning. Det gäller såväl fritidsgårdar som parklekarna med behov av att lägga mer fokus på barn i mellanstadieålder.

2.3 Äldreomsorg

Nuläge

Enligt Swecos äldreomsorgsprognos finns det demografiska faktorer som påverkar omsorgskonsumtionen. Det finns bland annat ett samband mellan ensamboende och omsorgstagande där ensamboende äldre i högre utsträckning har insatser från äldreomsorg. Farsta är det enda stadsdelsområde inom staden där ensamboende inom ålderskategorin 80 år och äldre ökar. Farsta är också det stadsdelsområde där medellivslängden inom staden är som kortast. Personer med högre utbildning har i lägre utsträckning omsorgskonsumtion än de med lägre utbildning. Andelen invånare med eftergymnasial utbildning inom Farsta stadsdelsområde är 53,5 procent, jämfört med stadens snitt på 62,2 procent.

Andelen invånare 65 år och äldre med biståndsbedömda insatser är 16 procent vilket är högre än stadens genomsnitt på 13 procent. Äldre inom stadsdelsområdet har ett, i jämförelse med stadens genomsnitt, högre ohälsotal och beviljas fler insatser i yngre åldrar.

Demografiska påverkansfaktorer för omsorgsbehovet hos äldre inom Farsta stadsdelsområde återspeglar ett större omsorgsbehov än hos stadens äldre i genomsnitt.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Faktorer som påverkar omsorgskonsumtionen

Utvecklingen av antalet omsorgstagare följer i stort befolkningsutvecklingen inom stadsdelen när det gäller behov av äldreomsorgsinsatser. Behovet av vård- och omsorgsboende inom stadsdelen beräknas att successivt öka fram till och med år 2050. Inom stadsdelsområdet visar prognosen att behovet av vård- och omsorgsplatser fram till år 2050 kommer att vara tillgodosett av nuvarande och planerat bestånd.

Stadens budgetfördelningsmodell innefattar inte fördelningsnycklar som motsvarar dessa påverkansfaktorer vilket skapar ekonomiska utmaningar. Se mer under avsnittet "*Sammanfattande ekonomisk analys*".

Ny socialtjänstlag samt god och nära vård

Se avsnittet om omställningsarbetet inför en ny socialtjänstlag och arbetet med god och nära vård under avsnittet ”*Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar*”

Socialstyrelsens brukarundersökning

Under de senaste åren minskar andelen svarande samtidigt som andelen som besvaras av enbart annan än den äldre ökar. Resultatets tillförlitlighet kan därför ifrågasättas och nämnden ser ett behov av att kommunfullmäktige flyttar uppföljningsfokus från den undersökningen till kvalitetsuppföljning på individnivå. Detta då det senare bedöms som en mer tillförlitlig mätmetod.

Omställning till mer avancerad och specialiserad vård och omsorg

Behovet av mer avancerad hälso- och sjukvård samt omvårdnad tenderar att öka på vård- och omsorgsboendena. Särskilda målgrupper inom äldreomsorgen fortsätter att öka, grupper som kräver anpassade och tillgängliga boendeformer. Antalet äldre med psykisk ohälsa och/eller missbruk ökar också inom äldreomsorgen.

Omställningen till god och nära vård och mer avancerade behov av hälso- och sjukvård, kan medföra ett ökat behov av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. En god, säker och modern hälso- och sjukvård innebär även att följa den snabba utvecklingen inom vård, teknik och digitalisering. Detta ställer ökade krav på utrustning och utbildning. En gemensam satsning över stadsdelar kan exempelvis vara ett gemensamt profilboende eller specialiserad korttidsenhet, som även kan fungera som utbildningscentra.

Vissa målgrupper inom äldreomsorgen tenderar att öka. Till stor del handlar det om att fler individer än tidigare överförs från verksamhetsområde funktionsnedsättning och individ- och familjeomsorgen till äldreomsorgen. Nämnden ser det som nödvändigt att denna överföring beaktas i budgetprocessen.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet behöver stärkas för att kunna möta omsorgsbehovet. Fler äldre behöver stödjas till att leva självständiga liv högre upp i åldrarna. För att möjliggöra detta krävs ett ökat fokus på hälsofrämjande insatser eller tjänster som bidrar till hälsa och välbefinnande hos äldre. Ensamboende har oftast större omsorgsbehov än samboende, varför insatser behöver riktas särskilt mot den gruppen. Arbetet mot ofrivillig ensamhet och social isolering behöver stärkas ytterligare även arbetet med anhörigstöd behöver utvecklas.

Agenda 2030

För att säkerställa hälsosamma liv, välbefinnande och främja psykisk hälsa (mål 3) ser nämnden ett behov av att nå fler äldre män. Idag är det fler kvinnor än män som har äldreomsorgsinsatser samt besöker nämndens öppna seniorverksamhet. Det är av stor vikt att nämndens förebyggande och uppsökande arbete utvecklas i syfte att nå fler män.

Jämställdhet

Inom äldreomsorgen är inte alltid majoritetsprinciper tillämpliga då män som grupp riskerar att inte höras. Identifierade jämställdhetsutmaningar är därmed att andra principer än majoritetsprinciper behöver användas liksom att identifiera vad skillnaderna mellan kvinnor och mäns upplevelser beror på.

Interna frågor

I takt med den demografiska utvecklingen kommer behovet av insatser successivt öka. Det väntas också stora pensionsavgångar bland äldreomsorgens medarbetare. Detta kommer att medföra ett ökat rekryteringsbehov inom äldreomsorgen. För att möta utmaningen med kompetensförsörjning krävs bland annat nya arbetssätt, välfärdsteknik och digitala verktyg samt att tillvarata och utveckla kompetensen hos de befintliga medarbetarna.

För att säkra kompetensförsörjningen finns även behov av ett stadsgemensamt arbete för att höja statusen på och skapa attraktionskraft kring omvårdnadsyrken och inom kommunal hälso- och sjukvård. För att vara en attraktiv arbetsgivare behöver det finnas karriärs- och utvecklingsmöjligheter för enskilda medarbetare och möjlighet till exempelvis differentiering av arbetsuppgifter. Kontinuerlig kompetensutveckling och satsningar på språkutveckling inom verksamheterna behöver fortsatt stärkas för att kunna möta de alltmer komplexa behoven hos målgruppen. Specialisering inom områden som till exempel demens, psykiatri, missbruk och palliativt förhållningssätt och vård behöver fortsatt stärkas inom verksamheterna

Behovet av kompetens inom hantering av mer avancerad medicinteknisk utrustning inom hälso- och sjukvården hos vård- och omsorgsboenden kan även antas öka på sikt. Staden behöver gemensamt se över hur kompetensen kan säkerställas på ett resurseffektivt sätt.

Inom hemtjänsten finns redan idag stora utmaningar med att rekrytera medarbetare med den kompetens som krävs. Inom hemtjänsten finns behov av att fortsatt utveckla specialistteam inom kompetensområdena beroendesjukdom och psykiatriska diagnoser.

Arbetet med heltidsresan inom äldreomsorgens verksamheter pågår enligt plan. Alla medarbetare som tackat nej till heltid tillfrågas kontinuerligt. Verksamheterna arbetar fortsatt med att hålla andelen timanställda på låg nivå.

Prioriteringar 2025-2027

- Ett ökat samarbete med primärvården inom omställningen till god och nära vård och en kommunalisering av hemsjukvården bedöms förbättra förutsättningarna för en samordnad vård liksom öka tillgängligheten för vård och omsorg i ordinärt boende.
- Förebyggande, uppsökande och hälsofrämjande arbete genom nämndens äldreкуратор, den öppna seniorverksamheten och externa aktörer för att öka hälsan och välbefinnandet hos äldre.
- Fortsätta arbetet med att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre. Motivationsarbetet och aktivitetsutbudet ska utgå ifrån de äldres önskemål och behov.
- Utvecklingen och implementering av digital teknik är en viktig del av verksamhetsutvecklingen de kommande åren. Det kommer kräva fortsatta utbildningssatsningar i samarbete med lokalt IT-stöd.
- Kompetensutveckling för medarbetare inom äldreomsorgen genom deltagande i ESF-projektet "Kompetensutveckling inom äldreomsorgen", Äldreomsorgslyftet och kompetenshöjande insatser.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Nuläge

Verksamhetsområdet har en växande målgrupp. Fler brukare innebär att behovsbilden blir mer mångfacetterad vilket ställer krav på att öka utbudet av insatser och arbetsmetoder.

Svårigheten att finna personal med rätt kompetens kvarstår och nämnden arbetar aktivt på olika sätt för att locka personer till arbete inom funktionsnedsättning. Krav på dygnsvila förändrar förutsättningarna för schemaläggning och medarbetare.

Det är stor brist på särskilda boenden för personer med funktionsnedsättning som är anpassade till de olika målgruppernas behov. Fler boenden behöver byggas men även fler boenden med specialinriktningar, så kallade profilboenden.

Bidragsfusk och otillåten påverkan förekommer i olika omfattning. Valfärdsteknik och arbetsmetoder utvecklas i snabb takt och målgrupper med komplexa vårdbehov ökar. Brukare och anhöriga ställer ökade krav på inflytande och delaktighet i den vård och omsorg som ges.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Se avsnittet om omställningsarbetet inför en ny socialtjänstlag och arbetet med god och nära vård under avsnittet ”*Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar*”.

Bostad enligt LSS

En fortsatt nedgång i byggbranschen riskerar att byggandet av gruppboendestäder minskar. För många brukare är ett boende i servicebostad, enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), en permanent bostad medan det för andra brukare, oftast yngre, är ett steg mot ett mer självständigt boende. För att tillgodose detta behövs fungerande boendekedjor där alternativ till serviceboende ska finnas för dem som bedöms klara att komma vidare i boendekarriären. Tillgången till alternativa boendeformer behöver öka, till exempel behövs fler tränings- och försökslägenheter öronmärkta för denna målgrupp.

När det blir fler äldre som bor i gruppboendestäderna förändras även omsorgsbehoven vilket i vissa fall kräver anpassning av arbetssätt och formerna för stödet med stort fokus på lyhörddhet i det personliga omvårdnadsarbetet. Med anledning av kvarboendepincipen blir det fler äldre brukare i våra boenden. Ett ökat samarbete med nämndens seniorverksamhet behövs för att dessa brukare ska kunna få stimulans till att vara fortsatt aktiva.

Arbete och sysselsättning

Det ekonomiska läget innebär en risk för ökad arbetslöshet som gör det svårare för personer med funktionsnedsättningar att få meningsfull sysselsättning. En del av brukarna behöver ett mer anpassat stöd för att finna ett arbete och sysselsättning som ett alternativ till daglig verksamhet. Nämnden ser ett behov av att öka internt samarbete med utrednings och arbetsmarknadsinsatser, för att personer med funktionsnedsättning ska gå vidare från sin dagliga verksamhet. Arbetssätt behöver också utvecklas i samverkan med Jobbtorg för att kunna ge unga med funktionsnedsättning möjligheter till arbete istället för daglig verksamhet när de avslutar anpassad gymnasieskola.

Digitala verktyg

Personer som får stöd och insatser inom området funktionsnedsättning har behov av att kunna

använda digitala verktyg i arbetet och i kommunikationen med personal. Digitaliseringstakten behöver öka framöver för att möta såväl brukares som medarbetares behov och förväntningar på digitaliseringens möjligheter men också för att klara kompetensförsörjningsutmaningen.

Agenda2030

Socialtjänstens övergripande utmaningar framöver går i linje med agendans mål om ingen fattigdom (mål 1), ingen hunger (mål 2), god hälsa och välbefinnande (mål 3), jämställdhet (mål 5), minskad ojämlikhet (mål 10) samt fredliga och inkluderande samhällen (mål 16).

Jämställdhet

Stadens brukarundersökningar indikerar att det finns vissa skillnader i hur kvinnor och män upplever utförandet av de insatser som de beviljats. Ett fortsatt analysarbete ska göras för att minimera skillnaderna i upplevelser som kan bero på kön.

Interna frågor

Det fortsatta införandet av enhetlig yrkestitulatur vid nämndens LSS-verksamheter kommer att bidra till ökad kvalitet och kompetens men kommer sannolikt även att vara kostnadsdrivande vilket kan påverka budgeten.

Som ett komplement till större utbildningssatsningar är stadens webbutbildningar viktiga för att kompetensutveckla personal och säkra kvaliteten i verksamheterna, till exempel förstärkt anhörigperspektiv.

Det finns behov av att fortsätta utbilda medarbetare i det pedagogiska ramverket samt att hålla arbetsmetoden levande inom verksamheterna.

Stadens nya program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029 kommer vara en viktig del i nämndens arbete och prioriteringar.

Prioriteringar 2025-2027

- All personal utbildas enligt enhetlig yrkestitulatur och det pedagogiska ramverket.
- Det förebyggande arbetet för att motverka fusk och felaktigheter i samband med att personlig assistans beviljas och utförs behöver intensifieras.
- Fler boenden med specialinriktningar, alternativa boendeformer och stärkt boendekedja.
- Arbeta med programmet för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Nuläge

Behovet av trygghetsskapande insatser är stort och har hög prioritet till följd av den pågående våldsvågen inom stadsdelsnämndsområdet. Nämnden har ett omfattande förebyggande trygghetsarbete genom samverkan med Trefas.

Nämnden ser en ökad andel vuxna personer med en hotbild som önskar att lämna en kriminell livsstil och anhöriga till kriminella personer som söker stöd och skydd.

Psykisk ohälsa, kriminalitet och missbruk bland barn och unga ställer ökade krav på

medarbetarnas kompetens och samverkan med Polismyndigheten och Region Stockholm. Det finns en utmaning i att rekrytera familjehem och hitta andra placeringar som kan möta barn och ungas vårdbehov särskilt ungdomar med normbrytande beteende och pågående kriminalitet. Detta kan leda till fler tillfälliga placeringar samt en ökad arbetsbelastning för medarbetarna.

Den desinformationskampanj som pågår mot socialtjänsten i Sverige har skadat tilliten och gör det svårare att nå utsatta grupper i behov av socialtjänstens insatser.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Det rådande konjunkurläget kan bidra till bland annat en ökad arbetslöshet, missbruk, våld, psykisk ohälsa och hemlöshet.

Utifrån begränsade resurser inom välfärden och fortsatt stora behov inom kompetensförsörjning ställs stora krav på nya arbetssätt och kunskapsbaserade insatser med påvisat gynnsamma effekter.

Ny socialtjänst lag samt god och nära vård

Se avsnittet om omställningsarbetet inför en ny socialtjänstlag och arbetet med god och nära vård under avsnittet *”Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar”* samt *”Sammanfattande ekonomisk analys”*.

Gängkriminalitet och våld

Samhällsutvecklingen med gängkriminalitet, dödligt våld och rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer skapar otrygghet i samhället och behöver vara fortsatt prioriterat arbete under de kommande åren. Två stora reformer förväntas införas samtidigt, en som syftar till att sänka trösklar och möta behov enligt ny socialtjänstlag och en som är av mer repressiv karaktär som till exempel sänkt straffmyndighetsålder och införande av ungdomsfängelser. Det utökade brottsförebyggande ansvaret kan bli kostnadsdrivande beroende på hur staten finansierar de olika lagförslagen.

Arbetet med att upptäcka och förebygga våld i nära relation inklusive hedersrelaterat våld och förtryck är en fortsatt utmaning. En annan svårighet är att nå våldsutövare och motivera dem till förändrat beteende. Nämnden ser ett ökat behov av att få tillgång till fler säkra digitala kommunikationsvägar i kontakt med våldsutsatta.

Statsbidragens utformning

Statsbidragens utformning och omfattningar förändras och är svåra att förutse. Det finns ett behov av att ha framförhållning i processen för att bidra till ökad nytta av statsbidragen. Arbetet med sociala insatsgrupper och skolsociala team bedrivs med hjälp av externa medel och nämnden behöver säkerställa framtida finansiering efter år 2024.

Samsjuklighet

En särskild utsatt grupp inom hemlöshet är kvinnor med missbruk eller komplex psykiatrisk problematik eller samsjuklighet och kräver samverkan för att hitta lösningar för varje enskild individ. Nämnden behöver arbeta mer med personer mot ökad delaktighet i övergång från HVB/boenden till egen bostad med kvalificerat stöd.

Agenda 2030

Socialtjänstens övergripande utmaningar framöver går i linje med agendans mål om ingen fattigdom (mål 1), ingen hunger (mål 2), god hälsa och välbefinnande (mål 3), jämställdhet (mål 5), minskad ojämlikhet (mål 10) samt fredliga och inkluderande samhällen (mål 16).

Jämställdhet

Flickor som befinner sig i riskzon för kriminell livsstil är svårare att nå och mer förebyggande och uppsökande insatser behövs. Socialtjänsten fortsätter arbeta med att nå nyanlända kvinnor som tenderar att få en längre integrationsprocess än män.

Interna frågor

I arbetet inför den nya socialtjänstlagen och i arbetet med god och nära vård behöver medarbetarens kompetenser ses över och hur dem ska organiseras och samarbeta.

Omställningen inför ny socialtjänstlag medför nya och utökade arbetsuppgifter för medarbetare som arbetar med förebyggande och öppna insatser. I arbetet med en mer tillgänglig socialtjänst kommer det krävas utökade öppettider och ett ökat tillgängliggörande av socialtjänstens insatser på ett bredare sätt än idag. Detta kan medföra att arbetsledning för medarbetare som arbetar utanför kontorstid kan bli en utmaning att lösa.

Socialtjänsten behöver arbeta med mer kunskapsbaserade metoder, arbetssätt, bedömningsinstrument och insatser. Vidare behöver kunskap öka om gängkriminalitet och dödligt skjutväld samt förebyggande insatser. Arbeta med Stockholms stads strategi för att motverka att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet 2023-2026.

Välfärdstekniska lösningar och nya arbetssätt som stöds av AI kan underlätta arbetet och frigöra tid för socialt arbete. Digitaliseringstakten behöver öka för att verksamheter ska kunna nyttja digitaliseringens möjligheter.

Stockholm stads handlingsplan för en hållbar arbetssituation inom socialtjänsten med fokus på en god arbetssituation, kompetens och utvecklingsmöjligheter, gott ledarskap, digital utveckling och innovation kommer att utgöra ett stöd de närmsta åren. Det är viktigt att kunna attrahera och behålla medarbetare till exempel genom att erbjuda kompetenshöjande insatser för erfarna medarbetare. Arbeta med frågor som rör hot och säkerhet för medarbetare och chefer inom socialtjänstens samtliga verksamhetsområden ska prioriteras.

Prioriteringar 2025-2027

- Omställningsarbete inför ny socialtjänstlag och arbetet med god och nära vård.
- Utökade hembesöksprogrammet som en del av nämndens förebyggande arbete och tidiga insatser som ökar tilltron och tilliten till socialtjänsten samt når fler utsatta målgrupper.
- Digital utveckling.
- Arbetet i enlighet med Stockholms stads strategi för att motverka att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet 2023-2026.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Nuläge

Nämnden har haft fokus på att förbättra Magelungens strandpromenad, ett arbete som

genomförts med både egna medel och ansökningar från *Stockholm vid vatten*. Utöver det har flera stora parkinvesteringsprojekt som Farstaängen och Farsta gård genomförts.

Efterverkningarna från det stora snöfallet 2022 belastar fortsatt nämndens verksamhet, både tidsmässigt och ekonomiskt, och där arbetet med att ta bort rishögar och återställa skadade träd och markytor fortsatt pågår.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Antalet Farstabor och bebyggd yta kommer att öka. Det ger ett ökat tryck och slitage på befintliga grönytor. Park- och grönområdena ska också klara av att bära flera funktioner parallellt – omhändertagande av dagvatten, ökad biologisk mångfald, ytor för spontanidrott, plats för möten med mera. Investeringsbudgeten för stora parkinvesteringar är oförändrad sedan många år tillbaka medan anläggningskostnaderna har ökat markant.

Behov av samordning

Det finns ett antal områden där det finns behov av stadsgemensam samordning. Det rör framför allt tjuvtippar, illegala boplatser, gäss på strandbaden och på senare år dumpning av lustgasbehållare. Det är delar som orsakar stora återkommande kostnader för stadsdelsnämnden och det finns behov av hjälp med ett helhetsgrepp kring förebyggande metoder och kommunikationskampanjer.

Klimat och miljö

Nämnden ser vikten av att krontäckningsgraden ökar i staden. Det finns dock flera praktiska och ekonomiska utmaningar med att leva upp till trädmålet. Kostnaden för två träd överskrider investeringsgränsen och kommer att innebära ökade behov av investeringsmedel för träd.

Parkplaner

Alla stadsdelsnämnder ska ha aktuella parkplaner och nämndens är från 2017. Det är svårt att prioritera en uppdatering av parkplanerna inom parkdriften. Det är önskvärt att det avsätts centrala medel i staden till parkplanerna som stadsdelsnämnderna kan ansöka om.

Parkdrift i egen regi

Den 1 oktober 2026 ska stadsdelsnämnden återta parkskötseln i egen regi. Övertagandet kommer innebära dubbla organisationer under en kortare tid vilket kommer leda till ökade kostnader under 2026. Investeringar i verktyg och maskiner måste göras inför starten och det finns en utmaning i att få tag på ändamålsenliga lokaler. Då många stadsdelsnämnder går över i egen regi under samma period finns det en oro att det kan bli svårt med rekrytering av utbildad personal.

Agenda 2030

De utmaningar som beskrivs inom verksamhetsområdet ligger i linje med Agenda 2030:s mål om att bekämpa klimatförändringarna (mål 13) samt stärka ekosystem och biologisk mångfald (mål 15).

Jämställdhet

Fler kvinnor än män upplever otrygghet i den offentliga miljön, särskilt kvällstid. Samtidigt är män mer brottsutsatta. Nämnden jobbar bland annat med belyningsåtgärder och bättre sikt

för att öka den upplevda tryggheten och minska risken för att brott begås. En annan jämställdhetsutmaning är kopplad till spontanidrottsplatser, där flickor och kvinnor i lägre grad än pojkar och män känner sig välkomna och bekväma.

Prioriteringar 2025-2027

- Att avsätta resurser för att täcka ökade kostnader för återtagande av parkskötseln i egen regi. Det gäller såväl investering som driftskostnader.
- Säkerställa att exploateringsprojekt fullt ut finansiera investeringar i parker i samband med nya detaljplaner.
- Samordning av stadsmiljöfrågor inom Stockholms stad (se rubriken ”behov av samordning”)

2.7 Ekonomiskt bistånd

Nuläge

Antalet aktuella hushåll med ekonomiskt bistånd fortsätter sjunka och likaså andel vuxna invånare med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare, men inte i lika stor omfattning. Även barn i familjer med ekonomiskt bistånd minskar men det finns en oro i och med det ekonomiska läget i samhället.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Rådande konjunktur

Det rådande konjunkturläget kan bidra till exempelvis ökad arbetslöshet, missbruk, våld, psykisk ohälsa och hemlöshet. Höjda hyres-, el och matpriser kan generera ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Riksnormen för 2024 har räknats upp med 8,7 procent jämfört med riksnormen för 2023. Eventuella vidare höjningar av riksnorm kan bidra till ökade kostnader för nämnden.

Antal långtidsaktuella och personer med komplex problematik inom ekonomiskt bistånd ökar och behov av individuellt utformade insatser för att komma ut i arbete behövs.

Ny socialtjänstlag

Se avsnittet om omställningsarbetet inför en ny socialtjänstlag och arbetet med god och nära vård under *”Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar”*.

Digitalisering

Personer som har språksvårigheter eller som lever i ett digitalt utanförskap får svårare att använda digitala tjänster för att ansöka om ekonomiskt bistånd och där finns ett behov av att stötta dessa individer. Samtidigt finns det också ett stort behov av digital huvudakt, e-arkiv, samt att utveckla digitala kommunikationsvägar med klienter som inte innebär e-post.

Agenda 2030

Socialtjänstens övergripande utmaningar framöver går i linje med agendans mål om ingen fattigdom (mål 1), ingen hunger (mål 2) , god hälsa och välbefinnande (mål 3), jämställdhet (mål 5), minskad ojämlikhet (mål 10) samt fredliga och inkluderande samhällen (mål 16).

Jämställdhet

Fler män än kvinnor har långvarigt ekonomiskt bistånd. Största skillnaden handlar om att långtidsaktuella män i större utsträckning är samsjukliga medan de långtidsaktuella kvinnorna är långtidssjukskrivna.

Interna frågor

se avsnittet under Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri (2.5).

Prioriteringar 2025-2027

- Utveckling av arbetsätt för personer med långvarigt ekonomiskt bistånd genom gemensam aktivitet med Jobbtorg.
- Utveckla digitala hjälpmedel som e-ansökan samt arbete med digital lots för att bryta ett digitalt och socialt utanförskap för målgruppen samsjukliga.
- Utveckla samverkan med Region Stockholm, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg Stockholm.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Nuläge

Uppdraget med stockholmsjobb flyttades under 2023 över till arbetsmarknadsnämnden vilket betyder att stadsdelen inte har rådighet över vilka personer som beviljas insatsen.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Nämnden ser ett behov av att utöka våra egna arbetsförberedande insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden och som ännu inte som inte omfattas av Jobbtorg Stockholm.

OSA-anställning

En utredning gällande huruvida handläggning om offentligt skyddad anställning (OSA) ska flyttas över till arbetsmarknadsnämnden pågår och väntas vara klar i juni. Det är viktigt att den framtida organiseringen av OSA tar vara på ett lokalt välfungerande arbetsätt. En svårighet blir att hitta arbetsplatser till skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare, OSA-anställda, då nya regler innebär att nämnden inte längre kan placera personer i organisationer.

Ny socialtjänstlag

Se avsnittet om omställningsarbetet inför en ny socialtjänstlag och arbetet med god och nära vård under *”Utvecklingsbehov och strategiska prioriteringar”*.

Agenda 2030

Socialtjänstens övergripande utmaningar framöver kräver ett fortsatt arbete inom följande globala mål inom Agenda 2030: Ingen fattigdom, Ingen hunger, God hälsa och välbefinnande, Jämställdhet, Minskad ojämlikhet samt Fredliga och inkluderande samhällen.

Jämställdhet

Nämnden behöver fortsatt prioritera kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Utifrån ett jämställdhetsperspektiv är det viktigt att fortsätta arbeta med fokus på hela hushållet och erbjuda OSA, feriejobb och arbetsträning till både män och kvinnor, flickor och pojkar.

Interna frågor

se avsnittet under Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri (2.5)

Prioriteringar 2025-2027

- Utveckla egna arbetsförberedande insatser för att i högre grad berättiga personer långt från arbetsmarknaden till Jobbtorgs insatser.
- Utveckla samverkan med arbetsmarknadsnämnden gällande insatsen stockholmsjobb för att utöka antal platser till nämndens invånare.

2.9 Övrigt**Digitalisering****Nuläge**

Förvaltningen arbetar med att etablera en organisation för mottagande av digitala initiativ samt för hantering och omhändertagande av befintliga tjänster och system. Digitalisering är en central del i nämndens verksamhetsutveckling de kommande åren.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Införande av fler digitala verktyg innebär verksamhetsförändringar och verksamhetsutveckling. Nämnden ser utmaningar avseende detta gällande resurser i såväl tid som kompetens. Ju mer som digitaliseras, desto mer behöver arbetet med informationssäkerhet prioriteras, vilket tar mycket tid och resurser i anspråk och innebär längre processer i digitaliseringsarbetet.

Nämnden ser behov av att samordna stadsdelarnas liknande behov för att tillsammans vara en mer kraftfull beställare/kravställare. I ljuset av den demografiska utvecklingen med färre medarbetare som ska omhänderta fler medborgare finns behov av att se över vilka processer som kan automatiseras för att på så vis frigöra tid. Nämnden önskar specifikt lyfta behov av verktyg för dialog med invånare/medborgare som uppfyller krav på informationssäkerhet samt system för att effektivisera avvikelshanteringen framför allt inom äldreomsorgen. I takt med att fler e-tjänster knyts till sociala system så växer behovet av ett e-arkiv.

Prioriteringar 2025-2027

- Samverkan inom staden kopplat till AI-tillämpning generellt men även specifikt i att till exempel effektivisera arbetet med texter och analyser samt schemaplanering inom äldreomsorgens utförarverksamheter.
- Ett socialt system som håller ihop och som minskar manuell hantering
- Utveckla stadens lokaladministrativa system LOIS för att minska manuell hantering
- Välfärdsteknik och trygghetsskapande teknik inom LSS och äldreomsorgen
- Behovet av ett e-arkiv

Informationssäkerhet**Nuläge**

Informationssäkerhet har haft stort fokus lokalt de senaste åren. Utbildningar för medarbetare och chefer har genomförts och ett nätverk med informationssäkerhets- och dataskyddshandläggare har etablerats och takten i informationsklassningar har ökat. Det finns dock en skuld och behovet är fortfarande stort av informationsklassningar.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Under 2025 kommer NIS 2 att implementeras. Det är i skrivande stund oklart vad exakt det kommer innebära men bedömningen är att det kommer ha stor påverkan på nämndens arbete med informationssäkerhet.

Stadsledningskontoret behöver bli bättre på att kravställa hanteringen av e-postloggar gentemot Tieto. Idag är det i princip omöjligt att begära ut e-postloggar hos Tieto. Det går endast att skicka en e-post per begäran och få tre månader tillbaka vilket för att nämnden inte kan uppfylla offentlighetsprincipen.

Prioriteringar 2025-2027

- Att staden, det vill säga stadsledningskontoret och facknämnder, fortsätter arbetet med normerande klassningar för gemensamma system.
- Prioritera informationsperspektivet vid upphandling av stadsgemensamma system.
- Hantering av e-postloggar för staden i sin helhet.

Trygghet

Nuläge

Trygghetsläget i stadsdelsområdet har påverkats av det senaste årets skjutningar, sprängningar och andra allvarliga våldsbrott relaterat till gängkriminalitet. Varje händelse skapar stor oro samt innebär merarbete. Generellt syns dock en positiv utveckling i stadsdelen och Farsta ligger på ett genomsnitt av staden när det gäller upplevd trygghet. Det finns dock tendenser till ökad otrygghet i vissa stadsdelar, till exempel Hökarängen och Farsta strand.

Nämnden har utvecklat det trygghetsskapande arbetet och har bland annat etablerat nya system för avvikelserapportering på digitala kartor och återkommande operativa avstämningar lokalt (Farsta trygghetsforum). Det ger oss möjlighet att bättre analysera och förstå lägesbilden.

Under de senaste åren har det utvecklats en väl fungerande samverkan mellan stadsdelens fältassistenter, fritidsledare, polisen, stadens mobila ordningsvakter, frivilliga nattvandrare med flera.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

Platssamverkan

Farsta stadsdelsnämnd har idag ingen geografiskt avgränsad plats med stor och synlig brottslighet där det också finns en stor variation av resursägare/fastighetsägare/verksamheter. Det gör att platssamverkan blir svår att genomföra i enlighet med de kriterier som staden satt upp. Nämnden ser att medlen som idag fördelas genom platssamverkan skulle göra större nytta om de fick användas mer fritt till trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete med utgångspunkt i det lokala behovet.

Kultur i stadsmiljön

Kultur (sociala aktiviteter) på torg och i parker kan bidra till många av stadsdelsnämndens uppdrag. Förutom ett bredare kulturutbud för Farstabor, kan det bidra till den kollektiva förmågan på en plats och bidra i trygghetsarbetet. Evenemang stärker även attraktiviteten i lokala centrumen och i det lokala näringslivet.

Förebyggande arbete

Nämnden ser vikten av förebyggande arbete för att långsiktigt stärka tryggheten i stadsdelsområdet. Nämnden satsar mycket på föräldraskapsstöd men det finns behov av att utveckla stadens föräldraskapsstöd. Utbudet av stödgrupper borde med tanke på likställighetsprincipen vara mer jämlik i hela staden och som förälder borde man kunna få välja var och när man deltar i stödet – kanske nära sin arbetsplats istället för sitt hem.

Prioriteringar 2025-2027

- Utveckla formerna för platssamverkan så att pengarna kan användas mer fritt till trygghetsskapande- och brottförebyggande arbete som utgår från lokala behov.
- Kommunfullmäktige utökar medlen för trygghetsinvesteringar.
- Fortsätt utveckla system stadsövergripande som samlar data från trygghet, anmälda brott, felanmälningar med mera i ett verktyg som uppdateras månadsvis.
- Arbeta för ett fortsatt brett utbud av föräldraskapsstöd och tillsammans jobba för att det blir mer jämlikt i hela staden och att man som förälder får möjlighet att välja var och när man deltar i stödet.

Klimat- och miljö

Nuläge

De klimatförändringar som sker blir allt mer konkreta inom parkdriften och stadsdelsnämnderna behöver kompenseras för att kunna hantera klimatkonsekvenser. Torka, stormar och stora mängder blötsnö ger trädskador för mångmiljonbelopp. År 2020-2023 har nämnden lagt 7,9 miljoner kronor på trädåtgärder.

Omvärldsfaktorer och utmaningar

I staden finns idag medel för klimatanpassningsåtgärder och minskad klimatpåverkan men det behövs också särskilda medel för att hantera befintliga klimatkonsekvenser.

Den 1 januari 2026 måste kommuner ordna separat insamling av förpackningar i parker och andra populära platser där kommunen har ett renhållningsansvar. Detta kräver stora investeringar och samordning av stadens nämnder. Kärlens utformning bör vara enhetlig över hela Stockholms stad. Gemensam upphandling bör göras för insamling av sorterade fraktioner.

Biologisk mångfald

I Farsta finns värdefulla eklandskap och hällmarksskogar, som har nationell betydelse. För att skydda och gynna den biologiska mångfalden samtidigt som Farsta växer krävs åtgärder på olika nivåer. Ett fortsatt systematiskt arbetssätt där nämnden utför åtgärder utifrån de stadsdelsvisa åtgärdsförslagen är nödvändig. Exempel på sådana åtgärder är betesdjur på Farstanäset, skötsel av kärnområden för ek, utvecklandet av boendemiljöer med syfte att gynna groddjur, fåglar och insekter.

Hantera klimatförändringar

Med klimatförändringarna ökar behovet av en effektiv och tydlig ansvarsfördelning rörande dagvattenfrågor och skyfall. Detsamma gäller samordningen av genomförandet av lokala åtgärdsprogram förvattenförekomster (LÅP) som i Farsta finns både för Magelungen och för Forsån samt för Drevviken.

Invasiva arter

Trafikkontoret har utrett och föreslagit att stadsdelsnämnderna från och med i år ska ta över ansvaret för att bekämpa den invasiva arten jätteloka på ytor där de har skötselansvar. Förändringen kommer påverka stadsdelsnämndernas driftbudget väsentligt.

Prioriteringar 2025-2027

- Låt medlen för grönare Stockholm gå upp i vanliga parkinvesteringsbudgeten för ett mer långsiktigt och bättre användande
- Hantering av invasiva arter kräver specialistkompetens och verktyg, och det är fördelaktigt om staden samordnar ansvaret för frågan. Om ansvaret läggs över på stadsdelsnämnderna behöver fördelning av medel ske på ett sätt som motsvarar problematiken i respektive stadsdelsområde.
- Behov av medel för att hantera befintliga klimatkonsekvenser, kostnaderna åter annars upp budget som ska gå till drift och skötsel som därmed riskerar att bli eftersatt.

3 Sammanfattande ekonomisk analys**3.1 Drift**

Plan för budgetramar 2025 och 2026 är antagna av kommunfullmäktige i samband med beslutet om budget 2024. Planerna grundar sig på de prestationer som var aktuella 2023.

Tabell Budgetramar			
Anslag (mnkr)	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Kostnader	2 030,70	2 064,10	2 082,80
Drift och underhåll	2 015,10	2 048,50	2 067,20
Avskrivningar	12,8	12,8	12,8
Internräntor	2,8	2,8	2,8
Intäkter	60,4	60,4	60,4
Netto Stadsdelsnämnd	2 506,40	2 532,20	2 532,20

Nettokostnaderna har ökat med 90,5 miljoner kronor från verksamhetsplan 2023 till verksamhetsplan 2024.

I förvaltningen arbetar cirka 1 400 tillsvidareanställda och dess kostnader utgör cirka 42 procent av nämndens bruttokostnader. Om löneökningarna stannar vid 3,3 procent de kommande åren innebär det en kostnadsökning på cirka 17 miljoner kronor per år (uträknat utifrån personalkostnader 2023). Kostnaden ökar något mer efter år 1 till år 2 och 3, eftersom en ränta på ränta-situation uppstår.

Prisinflationen är en osäkerhetsfaktor som kommer att påverka kostnadsbilden under 2025-2027.

Planerad nybyggnation i Farsta innebär utbyggnad av service i form av exempelvis förskolor, gruppbofästigheter och servicelägenheter. Detta medför ökade lokalkostnader och måste planeras noggrant för att synkroniseras med inflyttandet av nya invånare i Farsta. Tillkommande

lokaler är dessutom dyrare per placering än befintligt lokalbestånd, varför ett effektivt lokalutnyttjande är en prioriterad fråga. Ökade kostnader för nybyggnation av förskolor innebär även att stadens riktlinjer för maximal kostnad per barn och år riskerar att överskridas och att nämnden då får avbryta lokalplaneringsprocess. Risken är reell och effekten blir att nämnden drar på sig dyra utredningskostnader som inte genererar mervärden för nämndens förskoleverksamhet i form av fler platser.

Digitaliseringen i staden ger utökade möjligheter med modernare och effektivare digitala verktyg samtidigt som kostnaden för digitaliseringen tar en allt större andel av tilldelad budget i anspråk för verksamheterna och central IT-förvaltning.

Förskola

Inom förskoleverksamheten bedöms hyreskostnadernas andel av den totala budgetramen fortsätta öka under kommande år. Kostnaden för nybyggda förskolor är i regel högre än för befintliga förskolor vilket innebär att nybyggda förskolor kommer att belasta budgeten i högre grad än befintliga lokaler. Under de kommande åren beräknas en ny förskola färdigställas vilket kommer att ytterligare öka andelen av budget som går till lokalkostnader

Behovet av förskoleplatser beräknas minska under perioden 2025-2027. Det ekonomiska läget innebär en osäkerhet och om den projekterade ökningen av antal barn i förskoleålder blir lägre än vad prognoserna visar riskerar nämnden dels att lokalkostnadens andel av budgeten ökar framöver, dels att stå med ett överskott på förskolelokaler.

Barn, kultur och fritid

Många lokaler är i behov av renovering och tillgänglighetsanpassningar. Tre parklekar renoverades under 2022 vilket medför ökade hyreskostnader under 15 år framåt. Årets hyresökning bidrar också till svårigheter att hålla budget framöver.

Äldreomsorg

Enligt befolkningsprognosen för åren 2025-2027 förväntas andelen äldre öka inom stadsdelen, både i intervallet 65-79 år och för personer över 80 år. Ökningen i Farsta stadsdelsområde är dock lägre jämfört med staden i stort, vilket tidigare år medfört en reducerad budgettilldelning. Utvecklingen för de kommande tre år ser ut på liknande sätt, vilket kan medföra att budgettilldelningen för Farsta stadsdelsnämnd minskas ytterligare. Nämndens kostnader för äldreomsorgen minskar i inte samma utsträckning som budgettilldelningen, vilket kan härledas till stadsdelsområdets socioekonomiska utmaningar.

Enligt Swecos äldreomsorgsprognos finns det demografiska faktorer som påverkar omsorgskonsumtionen. Farsta är det enda stadsdelsområde inom staden där ensamboende inom ålderskategorin 80 år och äldre ökar. Farsta är också det stadsdelsområde där medellivslängden inom staden är som kortast. Personer med högre utbildning har i lägre utsträckning omsorgskonsumtion än de med lägre utbildning. Andelen invånare med eftergymnasial utbildning inom Farsta stadsdelsområde är 53.5 procent, jämfört med stadens snitt på 62,2 procent. Nämnden ser därför positivt på att kommunstyrelsen fortsätter att utreda förutsättningarna att öka den socioekonomiska omfördelningen i staden.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Under hösten 2022 skrevs ett nytt avtal gällande turbundna resor för personer med

funktionsnedsättning. Under 2023 har kostnaderna minskat med 30% jämfört med 2022, från 18 miljoner kronor till 12,6 miljoner kronor 2023. Valfriheten inom daglig verksamhet gör att det kan bli långa avstånd mellan boende och daglig verksamhet. Valfriheten är kostnadsdrivande och innebär fortsatt höga kostnader inom ramen för det fasta anslaget. Nämnden ser med fördel att budgettilldelning för kostnader till turbundna resor ses över utifrån valfriheten inom daglig verksamhet.

Antalet individer som erhåller prestationsbaserade insatser ökar i genomsnitt med 30 personer per år vilket motsvarar 12,9 mnkr per år. Kostnaderna för Bostad med särskild service enligt SoL ökar också på grund av att staden inte har några upphandlade avtal och nämnden har inga platser i egen regi och de individuella avtalen driver upp kostnaderna.

Hemtjänst och ledsagning går på det fasta anslaget. Timpriset för hemtjänst ökar varje år, och nämndens kostnader är mycket höga för ledsagning enligt SoL då många synskadade bor i Farstas upptagningsområde. En tredjedel av alla ledsagningsbeslut är kopplade till personer med synnedsättning. Orsaken till detta är att Synskadades riksförbund har en fastighet i nämndens upptagningsområde som är helt anpassad för personer med synnedsättning, vilket inte kompenseras för i det fasta anslaget.

Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Nämnden ser ett ökat behov av att få tillgång till fler säkra digitala kommunikationsvägar i kontakt med klienter vilket kan medföra ökade kostnader för hela Individ och familjeomsorgen,

En ny socialtjänstlag planeras träda i kraft 1 juli 2025. Omställningen behöver beakta ekonomiska aspekter och det som går att lösa genom att införa digitala lösningar som antingen kan frigöra resurser till socialt arbete och effektivisera arbetet eller lösningar som kan bidra till självständighet behöver stå i fokus i omställningen. Utifrån nuläget är det svårt veta hur kostnader kommer att påverkas. Statsbidrag kommer att fördelas till Sveriges kommuner för del av merkostnader varav Farsta stadsdelsnämnd fördelas en andel av Stockholms stads bidrag. Omställningen utifrån ny socialtjänstlag förväntas leda till minskade kostnader på sikt. Statsbidrag förväntas utgå under perioden 2025-2028.

Nämnden ser en fortsatt trend med komplex problematik både inom verksamhetsområde barn och unga och inom vuxna. Svårighet att hitta lämpliga insatser inom befintliga ramavtal medför högre placeringskostnader. Samarbete med polisen inom ramen för Trefas befaras också leda till ökade kostnader då det uppstår behov av flera kostsamma placeringar så som SiS-placeringar, HVB-placeringar.

Inom verksamhetsområde socialpsykiatri prognostiseras fortsatta utmaningar för utförarna. Årets ersättningsnivåer har ökat med ca 4 procent jämfört med 2023 men de ligger fortfarande under nivåer för kostnaderna.

Stadsmiljöverksamhet

Befolkningsutvecklingen förväntas leda till ökat tryck och slitage på grönområden samt ökade kostnader för parkdrift och underhåll. Flera ekonomi- och budgetrelaterade frågor lyfts inom avsnittet 2.6 Stadsmiljöverksamhet ovan. Nya redovisningsregler innebär att fler kostnader behöver tas på drift istället för investeringsmedel. Staden behöver beräkna hur stor effekt de

nya reglerna får och omfördela medel från parkinvestering till parkdrift. Reinvesteringsmedel tas bort 2024 men nämnden bedömer att tilldelningen borde fortsätta. Nämnden ser också att konsekvenserna av klimatförändringar och det nya trädmålet blir kostnadsdrivande. Vidare är hantering av träd som skadats eller fallit på grund av tidigare års torka tillsammans med vintrar med kraftiga snöfall eftersatt vilket kan komma att leda till nödvändiga kostnader som i nuläget ej ryms inom befintlig ram.

Ekonomiskt bistånd, inkl. arbetsmarknadsåtgärder

Ekonomiskt bistånd

Riksnormen för försörjningsstöd 2024 har räknats upp med 8,7 procent jämfört med riksnormen för 2023. Det kan ge en ökad total kostnad för nämnden beroende på hur behov av försörjningsstöd utvecklas under året.

Arbetsmarknadsåtgärder

Se text under avsnitt 2.8.

3.2 Investeringar

Projekt	2025	2026	2027	2028	Senare
Farsta strandpark					12
Aktivitetspark Farstaången		2,0	5,0	5,6	
Hästhagsparken	5,6	5,0			

År 2022 startade projektering av etapp 2 i Farsta strandpark (området runt Farstastrandsbadet) Det dröjer nu ett antal år innan förvaltningen går vidare med senare etapper vilket beror på att SVOA planerar bygge av dagvattendamm som behöver färdigställas nästa etapp kan påbörjas.

Projektet Aktivitetspark Farstaången gör ett uppehåll till 2026. Upphållet beror på att projektet måste invänta och synkroniseras med flera pågående exploateringsprojekt i närheten.

År 2024 påbörjas projektering av Hästhagsparken som utgörs av en halv före detta fotbollsplan. Planerat genomförande är 2025-2026.

Kapitalkostnader

Kostnaderna för räntor och avskrivningar kommer att öka de kommande åren som en följd av den ökade tilldelningen av investeringsmedel.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

I Stockholms översiktsplan pekas Farsta ut som ett av fyra fokusområden dit investeringar och planeringsresurser ska styras för utbyggnad av bostäder och arbetsplatser. Cirka 1093

bostäder är planerade att färdigställas under åren 2025–2027. Antalet boende i stadsdelsområdet förväntas öka med cirka 8000 fram till 2030

Den planerade förtätningen av Farsta kommer leda till ett ökat behov av nya verksamhetslokaler, främst förskolor. För att säkra tillgången och möta behoven samarbetar nämnden med bland annat stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden innan markanvisning sker.

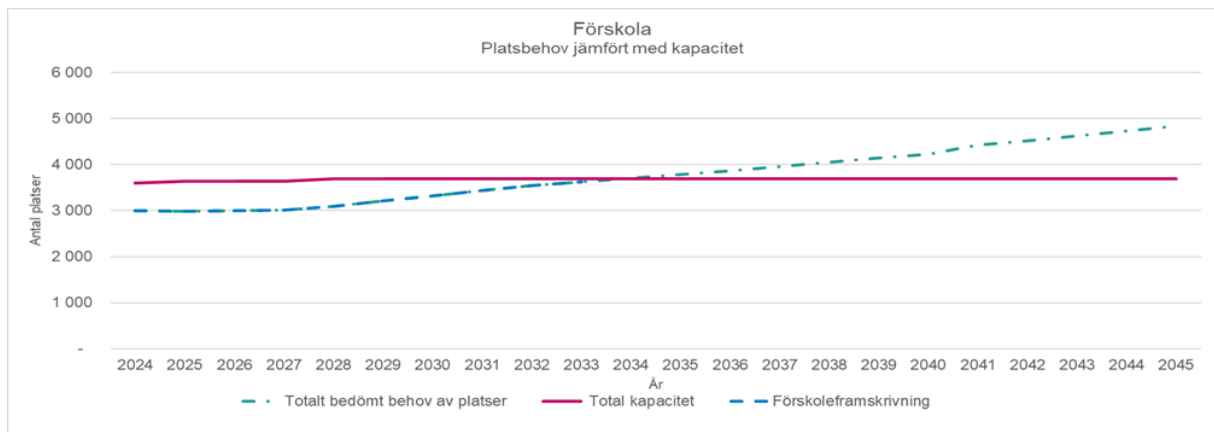
Det rådande konjunkturläget ökar dock risk att byggprojekt skjuts på framtiden med lägre inflyttning som följd och ett lägre behov av nya verksamhetslokaler.

4.2 Planeringsförutsättningar

För att uppnå ett effektivt nyttjande av lokalresurserna samverkar verksamheterna kontinuerligt både mellan avdelningar och inom respektive avdelning.

Av särskild betydelse för nämndens planering är nyproduktionen av bostäder i och i nära anslutning till stadsdelsområdet. Nämnden följer utvecklingen noggrant då nybyggnationstakten ständigt förändras. Nämnden har använt prognosen från förskoleframskrivningen (Swecos prognos för behov av förskoleplatser i Stockholm stad). För att möta det ökade platsbehovet behöver nämnden öka platskapaciteten i förskolan för de stadsdelar där nyproduktion av bostäder planeras.

Diagrammet "Platsbehov jämfört med kapacitet" visar att behovet av förskoleplatser ökar och hur nämndens plan för kommande förskolor matchar utvecklingen. Fördelningen av förskoleplatser inom Farsta stadsdelsområde är dock ojämn då vissa områden har ett överskott och andra underskott.

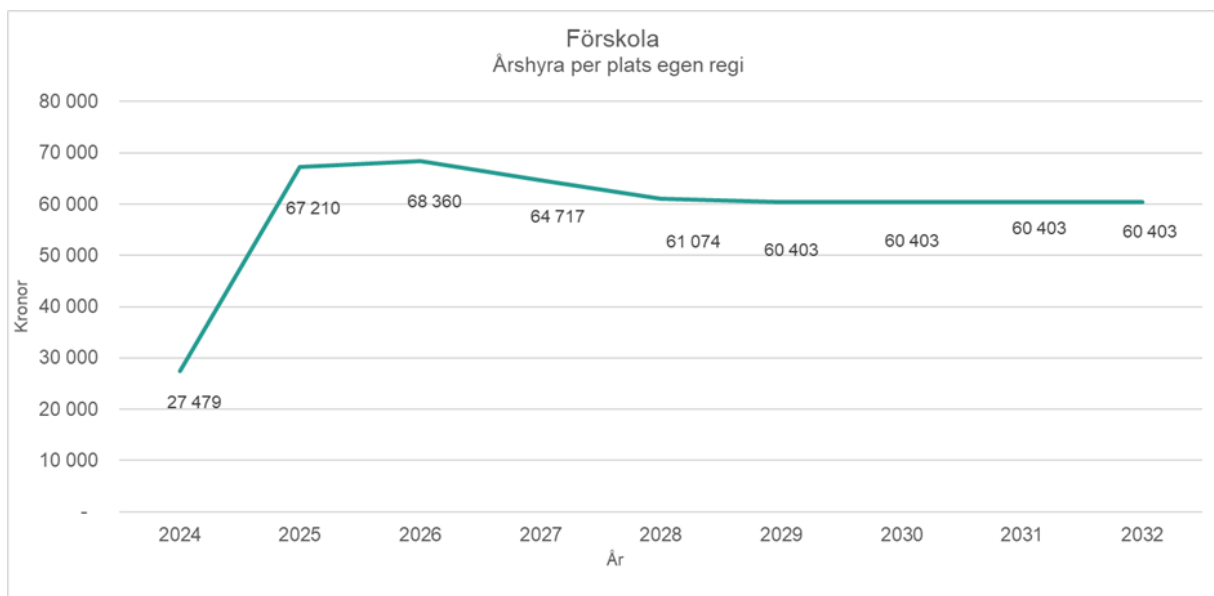
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Total hyreskostnad för lokaler är 92,8 miljoner kronor för år 2024. Hyreskostnaden beräknas minska till 84,8 miljoner kronor år 2034.

Bedömd hyreskostnad (mnkr)	Befintlig hyreskostnad år 2024	Bedömd hyreskostnad (mnkr)									
		år 2025	år 2026	år 2027	år 2028	år 2029	år 2030	år 2031	år 2032	år 2033	år 2034
Sammanlagda hyreskostnader för lokaler	92,8	92,5	93,1	89,3	85,5	84,8	84,8	84,8	84,8	84,8	84,8
-varav hyreskostnad för pedagogiska lokaler	70,4	70,1	71,3	67,5	63,7	63,0	63,0	63,0	63,0	63,0	63,0

Stigande inflation med kostnadsökningar som följd skapar osäkerhet i att prognostisera och bedöma hyreskostnadsutvecklingen för de kommande åren. Det är även svårt att bedöma kostnadsutveckling kopplat till planerad nybyggnation av förskolelokaler och stadens riktvärden om 30 000 kr/barn/årshyra. Det föranleder att försiktighetsprincipen i allt större utsträckning används vid planering av sådana lokaler. Det i sin tur kan leda till senarelagda byggprojekt som påverkar hyreskostnadsutvecklingen de kommande åren.

Nedan diagram visar årshyra per förskoleplats i egen regi.

4.4 Samverkan

För att skapa mer kostnadseffektiva lokaler krävs ökad samlokalisering av flera verksamheter och därigenom samverkan både inom stadsdelsområdet, med angränsande stadsdelar, med berörda facknämnder samt med privat näringsliv och föreningsliv. För en lyckad samverkan med andra nämnder krävs samsyn redan vid idéstadiet med gemensamma mål och principöverenskommelser mellan verksamheterna.

Med anledning av stor planerad nybyggnation i stadsdelsområdet Farsta så ökar behoven av samverkan, exempelvis gentemot utbildningsnämnden. Det är av största vikt att kommande skollokaler som uppförs är flexibla och initialt kan nyttjas till förskola. När barnen sedan växer och har behov skola så ska lokalerna kunna växla om till skollokaler över tid. Nämnden anser att denna hantering bör förstärkas och planeras tillsammans mellan stadsledningskontoret, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna.

Nämnden samarbetar fortsatt med Socialnämnd för att dela konferensytor och matsal vid Storforsplan.

4.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

4.5.2 Nuläge 31 januari 2024

På Postiljonens vård- och omsorgsboende har Arbetsmiljöverket gett underrättelse om verksamhetsförbud avseende 6 lägenheter vars hygienutrymmen inte uppfyller ställda krav. Nämnden avser löpande att söka medel för lägenheternas tomgångshyror.

Nämnden välkomnar att stadens utmaningar med parkleksbyggnader uppmärksammas. Nämnden ser behov av effektiva och stadsgemensamma lösningar samt att låsningar kring parkleksbyggnadernas bygglov löses. Staden bör ta principbeslut om att parkleksbyggnader är förenligt med park i detaljplan, för att undvika onödigt trassel där detaljplaner skulle behöva ändras bara för att kunna uppgradera parkleksbyggnaderna. Det finns vidare behov av att staden öppnar upp för att andra öppna mötesplatsverksamheter som öppen förskola och fritidsgård ska kunna bedrivas i parkleksbyggnader. Öppen förskola, parklek och fritidsgård är verksamheter som är mycket lika till sin art och kravet på lokalernas standard ska kunna likställas. Att bedriva dessa verksamheter i samma byggnad är också att betrakta som effektiv lokalanvändning.

Flera parklekslokaler har behov tillgänglighetsanpassning, bland annat fritidsgårdslokalen Västboda i Farsta. Parkleken Nybygget i Gubbängen bedriver verksamhet i en paviljong med tillfälligt bygglov. Nämnden behöver hitta en permanent lösning.

Nämnden ser en utmaning i att hitta ändamålsenliga lokaler för parkskötseln i rätt tid när verksamheten tas över i egen regi 2026.

Mötesplats Fagersjö med fritidsgårdsverksamhet, öppen seniorverksamhet och arbetsmarknadsåtgärder hyr idag lokaler på Havsörnstorget av Familjebostäder. Familjebostäder planerar att säga upp hyresavtalet, riva fastigheten och bygga nytt om tre år. Nämnden behöver tydliga besked om när och hur för att kunna hitta tillfälliga ersättningslokaler och ta höjd för högre hyreskostnader.

4.5.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

Nämnden har en pågående dialog med socialförvaltningen om ett antal kommande byggobjekt av LSS och SoL boenden. Det är osäkert om och när nya boenden byggs. Medskick ifrån nämnden är att när ett boende byggs i stadsdelsområdet var förvaltning bedriver själva verksamheten bör antal platser tas i beaktande även utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Det då ansvarig förvaltning för verksamhet har svårt med budgethållning vid för få platser.

En ny servicebostad enligt LSS planeras att öppnas under första kvartalet 2025. Boendet kommer till en början att ha sju platser, vilket är färre än förvaltningens senaste öppnade

servicebostäder som har 11 respektive 10 platser. Det kan bli svårt att driva verksamheten kostnadseffektivt med så få platser. Förhoppningen är att fler lägenheter kommer att kunna knytas till serviceboendet inom något eller några år. Boendet kommer också att innebära ökade kostnader till en början då förvaltningen inte har möjlighet att söka stimulansbidrag för de första åren.

För närmare information angående boendeplan för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL, 2024-2034, se bilaga 4.

4.5.4 Planering för lokaler år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

Nämnden har endast planerade lokalförändringar utifrån ovan nämnda under första planeringsperioden.

4.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet

4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

I Swecos befolkningsprognos så beräknas barn i åldern 1-5 år öka fram till 2032, främst i stadsdelarna Larsboda, Sköndal, Farsta och Farsta strand. För att möta behovet planeras flera åtgärder inom förskola vilket även innefattar planering av nya förskolor som vid behov även äldre förskolebestånd. Den kommunala kapaciteten på cirka 2 650 platser kan komma att öka till cirka 2 750 platser år 2032.

För att säkra tillgången och möta behoven samarbetar nämnden med bland annat stadsbyggnads- och exploateringsnämnden.

Även Riksdagen beslut om ny lagstiftning, ”Förskola för alla” förutsätter en utbyggnad av antalet platser. Ett ökat behov av platser är en utmaning och nämnden behöver säkerställa att verksamheten kan möta detta. Tillväxten ser dock olika ut i olika delar av stadsdelsområdet.

För att kunna driva förskola med god kvalitet anser nämnden att nybyggnation av förskolor med 4-6 avdelningar, tillagningskök och gård är att föredra. Ett arbete pågår med att se över möjligheter till att renovera och rusta upp äldre förskolor istället för att riva och bygga nya förskolor. Går ej detta behöver äldre förskolor ersättas med nya eller som är bättre anpassade till dagens krav på resurseffektivitet, klimatsmarta lösningar och läroplanens utbildningsintentioner. Det förutsätter dock möjligheter att evakuera verksamhet under tiden för upprustning eller nybyggnation.

Lokalhyran beräknas minska från cirka 70 miljoner kronor till cirka 63 miljoner kronor år 2032. Nämnden är medveten om vikten av att minska stadens investeringar samt hålla tillbaka nämndens hyreskostnader. Nämnden kommer noga följa framtida befolkningsprognoser samt hyreskostnadsutvecklingen för att göra rätt prioriteringar i utbyggnaden av förskolor.

Förskolan Frida vid Stadsbudsvägen 16 i Hökarängen har idag två avdelningar som på sikt är planerad att byggas ut alternativt ersättas med en nybyggd förskola. Planprocess är i nuläget pausad.

Förskolan Sunnan vid Sunneplan i centrala Farsta är av äldre modell och nämnden planerar att

på sikt riva byggnaden och bygga en ny stor förskola på samma plats. I närtid planeras lokal att användas som evakueringsförskola när Magelungnsskolan renoveras.

Förskolan Lövlunda består av sex avdelningar varav två är belägna i två separata paviljonger. Nämnden planerar att avveckla paviljongerna under 2024.

4.6.2 Nuläge 31 januari 2024

4.6.3 Planering av lokaler för år 2025-2032 (första planeringsperioden)

Förskolan Sagoskogen har tre förskoleavdelningar inrymda i Magelugnskolans lokaler. De kommer att behöva evakueras 2024/2025 under ett år för att skolan ska genomgå omfattande renoveringar. I dagsläget är planen ej att förskolan ska flytta tillbaka då ej behov finns av platserna.

Nybyggnation av lägenheter är på gång i flera av Farstas stadsdelar dock är planprocessen osäker om när byggnation kan aktualiseras. Flera projekt har skjutits på obestämd framtid. Byggs nytt lägenhetshus innebär det att efterfrågan på förskoleplatser kommer att växa. Generellt är det svårt att hitta lämplig mark att uppföra nya förskolor på. Flera byggföretag har överenskommelse med staden att bygga lägenhetsförskolor i sina bostadskvarter.

I samband med realisering utav nya förskolor kan även några mindre förskolor eventuellt ersättas vilka ej är tillräckligt resurseffektiva. Förvaltningen arbetar även i nära samråd med SISAB för att om möjligt riva eller renovera äldre förskolor som är i sämre skick. Utmaningen har tidigare varit att lösa frågan om evakuering av förskoleverksamheten, men de närmaste åren finns det tillgång till evakueringslokaler.

Stiftelsen Stora Sköndal planerar att bygga runt 4 500 bostäder. Byggprojektet är påbörjat men med stora fördröjningar. Stiftelsen planerar att själva stå för driften av förskolorna som ska byggas som totalt kommer att omfatta ett 60-tal avdelningar. Byggprojektet beräknas vara färdigställt år 2035 men är mycket osäkert om tidsplanen håller.

I Telestaden i Farsta planeras nybyggnation av cirka 2000 bostäder. Totalt planeras byggnation av en kommunal fristående förskola med åtta avdelningar och tre fristående förskolor med fyra, sex och åtta avdelningar för att täcka behovet av förskoleplatser. Projektet skjutet på obestämd framtid.

I Karlsvik strand vid Drevviken planeras 750 bostäder. Byggföretaget Nordr AB planerar en lägenhetsförskola med fyra avdelningar. Planering av bostäderna samt förskola är osäkert när i tid de beräknas byggas. Nuvarande plan är 2032.

Åke Sundvall Bygg AB kommer bygga en lägenhetsförskola med fyra avdelningar i ett bostadshus i det nya området Klockelund vid Drevviken med nybebyggelse med cirka 500 bostäder. Beräknas vara klar 2025.

Nämnden utreder möjligheterna att utöka kapaciteten vid förskolan Skogsbacken på Brunskogsbacken genom en nybyggnad alternativt rivning av befintlig förskola. Efterfrågan på förskoleplatser i Farsta strand redan är stor och förväntas öka med anledning av att flera hundra nya bostäder kommer att byggas i området. Frågan om evakuering av

förskoleverksamheten till andra lokaler är en utmaning som först måste lösas.

Vid Magelungens Strand pågår detaljplanering gällande byggnation av 850 bostäder. Beräknad byggstart är osäker i nuläget. Nämnden har dialog med stadsbyggnadskontoret, fastighetskontoret och med berörda byggherrar om planering av förskolor för att möta kommande efterfråga på förskoleplatser. SISAB kommer att bygga en fristående sexavdelningsförskola och i övrigt kommer några av berörda byggbolag bygga en lägenhetsförskola i området.

I korsningen Ågesta Broväg/Magelungsvägen kommer bostadsföretaget SKB att bygga fler bostäder och en lägenhetsförskola med fyra avdelningar. Osäkert när projekt beräknas vara klart.

Bjurö etapp 2 i Farsta strand kommer Familjebostäder bygga en ny förskola med 4 avdelningar som beräknas stå klar 2026. I samband med att förskola är inflyttningsbar planeras översyn av eventuell nedläggning av förskola Sagoskogen med tre avdelningar vilken är inrymd i Magelungsskolan.

4.6.4 Planering av lokaler för år 2033-2045 (andra planeringsperioden)

Se information under första planeringsperioden gällande Stiftelsen Stora Sköndals byggplaner för sitt område som beräknas pågå fram till år 2035. Nämnden beräknar att behoven av bland annat förskoleplatser kommer att vara stort.

Nämnden har i övrigt ingen detaljerad information om lokalförändringar för den andra planeringsperioden. Nämnden kan i dagsläget inte bedöma vilka lokalförändringar som är aktuella under perioden.

4.7 Övrig information

4.7.1 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

4.7.2 Fördjupad anvisning för idrottsnämnden

4.7.3 Statusredovisning av avveckling/omstrukturering

Brevvägen 14, Brevlådan 1

2023 söktes medel för tomgångshyror avseende 33 lägenheter i en del av huset på adressen, det så kallade L-huset. Under 2023 har den delen av adressen sagts upp med 24 månaders uppsägningstid. Under 2024 har socialförvaltningen anmält intresse av att ta över lokalytor i L-huset för att inhysa annan verksamhet. Micasa, socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningen har en pågående process vad gäller övergång av lokalytor till socialförvaltning som planeras ske från och med mars/april 2024. I samband med planering av övergång fortgår en dialog med Micasa angående förändring av nuvarande hyresavtal utifrån

de nya förutsättningarna. Stadsdelsförvaltning avser att när nya hyresförutsättningar är på plats se över vilka eventuella kostnader som kvarstår gällande tomgångshyror för stadsdelsförvaltning. Så fram till och med när nya hyresförutsättningar är klara har stadsdelsförvaltning fortsatt kostnader för tomgångshyror för 33 lägenheter.

4.7.4 Sammanställning över socialnämndens gemensamma ärenden med stadsdelsnämnderna

4.8 Kontaktinformation

5 Övriga redovisningar

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Stadsdelsnämnden har identifierat behovet av en stärkt medborgardialog som ett sätt att öka Farstabornas delaktighet men också som ett sätt att bygga tillit och gemenskap. Under planperioden är följande områden prioriterade:

- Utveckla digitala verktyg inom socialtjänsten. Trots olika dialogforum är det en utmaning i att nå samtliga invånare som kommer i kontakt med socialtjänsten. Digitala verktyg kan vara en lösning för att nå fler personer och få in fler synpunkter, förslag och beskrivningar av upplevelser i kontakt med socialtjänsten för att förbättra verksamheterna.
- Vidareutveckla former för ungas medinflytande inom våra öppna verksamheter och i samband med fysisk stadsplanering. Medborgarbudget är en dialogmetod som kan genomföras som del i nämndens verksamhetsutveckling som rör unga. Fokus behöver ligga på att underlätta deltagandet. Det kan innebära allt från att ordna med barnpassning vid fysiska dialoger till att ta hjälp av digitala verktyg som komplement för de medborgare som inte kan närvara fysiskt.
- Utveckla dialogen mellan förskolans pedagoger och vårdnadshavare. Ett fördjupat och utvecklat samarbete mellan förskola och vårdnadshavare prioriteras för att säkerställa goda relationer där gemenskap, trygghet, samspel och kommunikation lyfts fram.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2024-03-22
Fredrik Karlsson, Avdelningschef	2024-03-22